

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการขับรถในขณะมีเมามา¹

ทงศักดิ์ อุทัย²

ปัญหาเรื่องเมาแล้วขับนั้น เป็นปัญหาที่เราจะได้ยินกันอยู่เป็นประจำและบ่อยครั้งไม่ว่าจะเป็นเทศกาลปีใหม่หรือเทศกาลสงกรานต์ หรือจะเป็นในช่วงเวลาปกติ จนทำให้เราเกิดความเคยชินตามไปด้วย แต่เหตุที่ทำให้เกิดความเคยชินนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่ได้รับผลกระทบนั้นไม่ใช่เราหรือเป็นญาติหรือบุคคลที่เราใกล้ชิด ที่เลือกทำในเรื่องนี้ก็รู้สึกว่าเป็นห่วงสังคมของเราที่ยังมองเรื่องดื่มสุราจนเมาแล้วขับรถกลับบ้านเองได้ และคิดว่าการเมาแล้วขับนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่ใครๆก็ทำกัน ไม่คิดว่าเป็นเรื่องใหญ่อะไร และโทษก็ไม่ได้หนักหนาสาหัสเท่าไร อีกทั้งบางครั้งยังมีทางที่จะไม่ต้องดำเนินคดีตามกฎหมายด้วย หากโดนเจ้าพนักงานตำรวจจับก็ถือว่าเป็นคราวเคราะห์ไปเท่านั้นเอง จึงทำให้ความสูญเสียจากกรณีที่เมาแล้วขับนั้นไม่เคยลดลงไปเลยจากประเทศไทย แต่ช่วงนี้ที่ลดลงเนื่องจากปัญหาโรคระบาดโควิด19เท่านั้นเอง

มาตรการในการลงโทษกรณีขับขณะมีเมามาสุราของประเทศไทยในปัจจุบันมีตั้งแต่การจำคุกเปรียบเทียบปรับซึ่งในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ศาลมักจะใช้มาตรการเยียวยาหลายวิธี เช่น การสั่งคุมประพฤติ การเข้าสู่มาตรการบำบัดเพื่อประโยชน์ต่อสังคมหรือการรอลงอาญา แล้วแต่กรณี ในปัจจุบันพบว่ามีจำนวนผู้ขับขณะมีเมามาสุราเพิ่มขึ้นทุกวัน ถึงแม้ในหลายหน่วยงานจะได้มีการรณรงค์ให้ผู้ขับซึ่งดื่มสุราขณะขับก็ทำตาม ดังเช่น โครงการเมาไม่ขับ ยังคงพบผู้ฝ่าฝืนขับรถขณะมีเมามาสุราจำนวนไม่น้อยลงอย่างใด ทั้งนี้อาจเกิดจากปัจจัยอีกหลายประการไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมของผู้ขับซึ่งรวมทั้งทัศนคติของผู้ขับซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการของประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วพบว่ามีการลงโทษผู้ขับขณะมีเมามาสุราที่หลากหลายกว่าประเทศไทยมาก เช่น การจำคุก การเปรียบเทียบปรับ การให้เข้ารับการบำบัด การบำบัดเพื่อสุขภาพระยะประโชชน์ การกักบริเวณภายในบ้าน (เฉพาะเวลากลางคืนหรือวันหยุด) การติดตั้งเครื่องวัดระดับแอลกอฮอล์ภายในรถยนต์ โดยมีแนวคิดว่าการจำคุกอย่างเดียวไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุดในการลงโทษกระทำความผิดจึงกำหนดมาตรการที่หลากหลายซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในแง่ของการบังคับใช้กฎหมาย สังคมและตัวผู้กระทำความผิดเอง

จากการศึกษาในเรื่องการขับรถในขณะมีเมามา พบว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครองไว้แต่มีลักษณะที่กำหนดไว้แบบไม่ชัดเจน ในเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจและทดสอบปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกาย และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด จึงมีความไม่เหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์ในสังคม เนื่องจากบทบัญญัติที่ใช้อยู่กันยังไม่

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการขับรถในขณะมีเมามา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ ตันศิริ และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาศรี บัวสรรค์ และรองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตันศิริ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งยังมีความไม่เหมาะสมกับลักษณะการกระทำความผิด จึงทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัญหาดังต่อไปนี้

1 ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครอง

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจ

อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมหรือเคลื่อนรถใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ผู้ขับขี่รถที่บริษัท โกลด์สตรา หากผลของตรวจทดสอบปริมาณแอลกอฮอล์โดยการตรวจทดสอบลมหายใจปรากฏว่า ผู้ขับขี่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ผู้นั้นน่าจะมีความบกพร่องในการขับขี่รถ จึงไม่ควรที่จะขับรถอีกเจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะให้จอดไว้ข้างทางหรืออาจจะช่วยขับขี่ไปจอดไว้ในที่สถานีตำรวจหรือสถานที่ปลอดภัยอื่น ๆ ซึ่งเป็นการกระทำโดยปราศอำนาจตามกฎหมายเพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีอำนาจเคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่ อันเป็นการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เท่านั้น ทั้งอำนาจนำรถยนต์และรถจักรยานยนต์ที่สงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดมาเก็บรักษา ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 46/2558 เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหายานยนต์ที่เกิดจากการขับขี่ยานพาหนะมีเฉพาะกรณีที่มีผู้ที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดขับขี่รถยนต์โดยสารสาธารณะ รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ที่ได้รับจ้างบรรทุกทุกคนโดยสาร หรือรถบรรทุกตั้งแต่ 6 ล้อขึ้นไป เป็นเหตุให้มีผู้บาดเจ็บสาหัสหรือถึงแก่ชีวิตเท่านั้น ไม่ครอบคลุมทุกกรณี

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง

เนื่องจากพนักงานฝ่ายปกครองนั้นเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชน และมีบุคลากรอยู่เป็นจำนวนมาก สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีจำนวนมากกว่าเจ้าพนักงานตำรวจ แต่ในทางปฏิบัตินั้น กฎหมายมิได้กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจจับผู้ที่ขับรถในขณะมีเมามา จึงทำให้ไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ในส่วนนี้ได้

2 ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจและทดสอบปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกาย

หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจทดสอบการเสพสุราหรือความเมาสุราไม่ชัดเจนในส่วนของประเทศไทย มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจหรือทดสอบการเสพสุราหรือความเมาสุรา สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และความผิดตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 แต่ไม่มีหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจหรือทดสอบการเสพสุราหรือความเมาสุราสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522

3 ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษ

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญา

เนื่องจากพ.ร.บ. จราจรทางบกฯ มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับตั้งแต่ 10,000-20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งถือว่าเป็นโทษที่น้อยเกินไปที่จะให้คนเกิดความเกรงกลัวที่จะไม่กระทำความผิดกฎหมาย เนื่องจากไม่มีการกำหนดให้ลงโทษหนักขึ้นในกรณีที่เป็นความผิดครั้งที่ 2 ขึ้นไป และลงโทษหนักขึ้นตามปริมาณแอลกอฮอล์ที่วัดได้

3.2 ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางปกครอง

พักใช้ใบอนุญาตขับขี่หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ กล่าวคือ นอกจากโทษการจำคุกและการปรับตามที่อธิบายไปข้างต้นแล้วยังมีการกำหนดโทษอีกประการหนึ่งซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 160 ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 ได้แก่ การสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้กระทำความผิด หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ภายหลังศาลมีคำพิพากษา ซึ่งอัตราโทษที่เพิ่มขึ้นมาดังกล่าวนี้พบว่าในทางปฏิบัติก็ไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษในความผิดขับขี่รถขณะมีเมาสุราได้อย่างแท้จริง เพราะแม้ผู้กระทำความผิดจะถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่แต่ก็สามารถขับขี่รถในชีวิตประจำวันได้ตามปกติ เป็นเพียงการตัดความสามารถในการขับขี่ทางนิตินัยเท่านั้น และส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเพียงแต่พยายามหลีกเลี่ยงการจับกุมของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจับกุมเท่านั้น

3.3 ปัญหาการกำหนดความผิดสำหรับผู้ที่ได้โดยสารร่วมมาในยานพาหนะกับผู้ขับขี่ที่เมาสุรา

เนื่องจากพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติความผิดแก่ผู้ขับขี่ที่เมาสุราไว้ในมาตรา 43 (2) บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น” จากบทบัญญัติดังกล่าว บัญญัติเอาผิดเฉพาะแต่ผู้ขับขี่เท่านั้นที่กระทำแล้วเป็นความผิด มิได้บัญญัติให้บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ขับขี่ที่รู้เห็นถึงการกระทำความผิดกรณีขับรถขณะเมาสุรามีความผิดด้วย เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติเอาผิดกับผู้ที่ได้โดยสารมาด้วย บุคคลดังกล่าวจึงไม่เกิดความเกรงกลัว และไม่เกิดการขังน้ำหนักในการกระทำของตนเอง อันเป็นผลให้ไม่เกิดความกลัวที่จะห้ามหรือยับยั้งมิให้ผู้ขับขี่ที่เมาสุรากระทำความผิดต่อไป ซึ่งผู้ร่วมโดยสารรถยนต์ดังกล่าวย่อมทราบคืออยู่แล้วว่าผู้ขับขี่นั้นดื่มสุรามาทำให้ความสามารถในการขับขี่รถย่อมลดน้อยลง โอกาสในการเกิดอุบัติเหตุย่อมมีมากขึ้น ซึ่งแม้ประเทศไทยจะมีการบัญญัติพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 31(7) บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ” ประกอบกับประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการกำหนดสถานที่หรือบริเวณห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บนทาง พ.ศ. 2555 ข้อ 1 บัญญัติว่า “ห้ามผู้ใดบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บนทางในขณะที่ขับขี่หรือในขณะที่โดยสาร อยู่ในรถหรือบนรถ ซึ่งมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดความหมายไว้” แต่เป็นการกำหนดความรับผิดชอบเพื่อเอาผิดกับผู้โดยสารที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขณะโดยสารเท่านั้น มิได้กำหนดเอาผิดแก่ผู้ที่มีได้ดื่มแอลกอฮอล์แต่ร่วมนั่งโดยสารมาด้วย

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการขับรถขณะมีเมาสุรา ผู้ศึกษาขอเสนอแนะทางแก้ไขปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครอง

1.1 อำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจ

ควรกำหนดเพิ่มเติมอำนาจของพนักงานสอบสวน ให้มีอำนาจขอให้แพทย์ที่เกี่ยวข้องทำการตรวจพิสูจน์ผู้ขับขี่ที่อยู่ในภาวะหมดสติหรือได้รับอันตรายแก่กายจนไม่อาจให้ความยินยอมในการตรวจสอบได้

1.2 อำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง

ควรกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้มีอำนาจเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตำรวจด้วย

2. หลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจและทดสอบปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกาย

ควรจัดทำข้อกำหนดระเบียบปฏิบัติในการตรวจวัดแอลกอฮอล์ผู้ขับขี่ที่มารักษาที่โรงพยาบาล

กำหนดให้มี “แบบฟอร์ม” ให้ผู้ขับขี่ที่ปฏิเสธตรวจวัดเซ็นชื่อไว้เป็นหลักฐานกรณีไม่ยอมเซ็นชื่อก็ให้พนักงานสอบสวนและพยานเซ็นกำกับว่าได้แจ้งขอตรวจวัดแล้ว ทั้งนี้ ควรพิจารณาบันทึกด้วยกล้องเพื่อมีหลักฐานว่าได้แจ้งและผู้ต้องหาปฏิเสธไม่ยอมเซ็นไว้ด้วย จัดทำเป็นขั้นตอนปฏิบัติ เพื่อให้ชัดเจนในการสื่อสารนำไปปฏิบัติในทุกระดับ มีช่องทางรับเรื่องราวร้องเรียนสำหรับคู่กรณีที่พบว่าเจ้าพนักงานหรือบุคลากรสถานพยาบาลไม่ดำเนินการตามขั้นตอนปฏิบัติ

3. ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษ

3.1 ความรับผิดทางอาญา

ควรจะมีการเพิ่มบทลงโทษ ให้แก่ผู้ที่เสพสุราขณะขับขี่รถ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มีบทกำหนดโทษผู้ขับขี่ขับรถขณะเมาสุราเอาไว้ในมาตรา 160 ตรี ใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานขับขี่รถในขณะเมาสุรา ไม่สามารถยับยั้งผู้กระทำความผิดให้เจ็ดหลายได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากเมื่อได้มีการกระทำความผิดครั้งแรกแล้วจะมีการกระทำความผิดครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 และครั้งต่อไปอีก ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องปรามผู้ขับขี่รถในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป จึงควรจะมีการเพิ่มโทษผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุรา

3.2 ความรับผิดทางปกครอง

ควรจะมีการเชื่อมโยงเครือข่ายเทคโนโลยีในเรื่องประวัติการกระทำความผิดของจำเลย เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการรับผิดชอบทางปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 การกำหนดความผิดสำหรับผู้โดยสารร่วมมากับผู้ขับขี่ที่เมาสุรา

ควรจะมีการกำหนดโทษกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการขับขี่ขณะเมาสุรานอกจากตัวผู้ขับขี่ผู้ที่เผลววนหรือร้องขอให้ผู้ที่เมาสุราขับขี่ยานพาหนะ ไปส่งตน และ ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติความรับผิดชอบของผู้ที่ให้ผู้ขับขี่เผลววนพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดฐานขับขี่ขณะเมาสุรา

เอกสารอ้างอิง

คณะวิชาการ THE JUSTICE GROUP. คู่มือใช้รถใช้ถนน ฉบับรู้ทันคดีจราจร. พิมพ์ครั้งแรก.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิมพ์อักษร, 2563.

จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : โครงการ ตำราและเอกสาร
ประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. “ทฤษฎีการลงโทษ” แนวการศึกษา ชุมชนกฎหมายอาญาและ อาญาชั้นสูง, หน่วยที่
6. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2554.

ปรารถนีย์ อูจะรัตน์, สุคนธ์ ไขแก้ว, วัฒนา พันธุ์ศักดิ์ และสุธีรา สุนตระกูล, พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ของคนไทยเขตเมือง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านบุ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร.
Journal of Nursing Science, 29 (1), 2011.

ปรีดี เกษมทรัพย์. กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการบริหารทางวิชาการ คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

พจนานุกรมศัพท์ทางกฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร :
ราชบัณฑิตยสถาน, 2544.

ไพจิตร ปุณณพันธุ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดพระราชบัญญัติทางละเมิด
ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หลักกฎหมายลักษณะละเมิดข้อสันนิษฐานความผิดทางกฎหมาย (พิมพ์
ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : นิติบรรณาการ, 2553.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. ทฤษฎีอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.